FOLKETINGET

Retsudvalget, Europaudvalget

EU-konsulenten

EU-note

Til: Udvalgenes medlemmer
Dato: 19. marts 2012

Nye regler for databeskyttelse i EU

Sammenfatning
Kommissionen har fremlagt en lovpakke om databeskyttelse, som har til formål at skabe balance mellem beskyttelse af EU-borgernes persondata og udnyttelsen af de nye digitale muligheder.
Pakken omfatter dels et forslag, der regulerer behandlingen af personoplysninger i den private og offentlige sektor, dels et forslag om behandling af personoplysninger hos politi og anklagemyndigheder.
Det sidstnævnte forslag er omfattet af retsforbeholdet.
Forslagene blev i 2011 udvalgt til nærhedstjek i overensstemmelse med Europaudvalget beretning om nærhedskontrollen
Folketinget skal have afsluttet sit nærhedstjek af forslaget senest den 10. april 2012.

Europa-Kommissionen har den 25. januar 2012 fremlagt en lovpakke om databeskyttelse, som indeholder en meddelelse, en rapport samt to forslag til hhv. forordning og et direktiv om databeskyttelse i EU.

- **Forordningsforslaget** regulerer behandlingen af personoplysninger i den private og offentlige sektor. Forslaget sigter mod at regulere behandlingen af internetbrugeres personoplysninger, for eksempel i forhold til nye digitale og sociale medier[1]. Forslaget afløser det gældende databeskyttelsesdirektiv.

- **Direktivforslaget** regulerer den behandling af personoplysninger (oplysninger om vidner, tiltalte mv.), som finder sted hos nationale politi- og anklagemyndigheder. Det kan f.eks. være i forbindelse med efterforskning af strafbare forhold og internationalt politisamarbejde[2].

Forslagene er blandt de lovgivningsforslag, som Folketingets Europaudvalg i 2011 udvalgte fra Kommissionens arbejdsprogram for 2010 med henblik på at undersøge om de overholder nærhedsprincippet. Forslagene er valgt, fordi de er politisk væsentlige forslag på områder med delt kompetence mellem EU og medlemsstaterne.

Folketinget har i alt 8 uger til at behandle forslagene fra de foreligger i alle sprogversioner. Det betyder, at Folketinget skal have afsluttet sit nærhedstjek af forslagene **senest den 10. april 2012**.

Hvilke regler om databeskyttelse gælder i dag?

Det gældende direktiv om beskyttelse af personoplysninger er fra 1995[3], og forfølger et dobbelt formål, nemlig på den ene side at beskytte borgernes grundlæggende ret til databeskyttelse og på den anden side at garantere fri udveksling af personoplysninger mellem EU-landene.

På området for retlige og indre anliggender er direktivet blevet suppleret med rammeafgørelse 2008/977/RIA[4], som er det generelle EU-instrument til beskyttelse af personoplysninger i forbindelse med politimæssigt og retligt

[1] KOM (2012) 11.
[2] KOM (2012) 10.
[3] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger.
[4] Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA af 27. november 2008 om beskyttelse af personoplysninger i forbindelse med politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager.

samarbejde i straffesager. Eftersom rammeafgørelsen er en mellemstatslig retsakt inden for RIA-samarbejdet er den også bindende for Danmark.

Hvorfor er der behov for nye regler om databeskyttelse?

Kommissionen anfører, at direktivet om databeskyttelse efterhånden har 17 år på bagen og blev til i en tid, hvor internettet først lige var opfundet. Derfor sikrer de eksisterende regler ifølge Kommissionen ikke den nødvendige grad af harmonisering og den fornødne gennemslagskraft med henblik på at sikre borgernes ret til databeskyttelse.

Samtidig vurderer Kommissionen, at en væsentlig årsag til, at mange borgere er tilbageholdende med at handle over internettet, er usikkerheden om, hvad der sker med deres persondata. Dermed er en meget central målsætning med nye regler om databeskyttelse at få gang i internethandlen på tværs af grænserne. Derfor ønsker Kommissionen en grundlæggende reform af databeskyttelsesreglerne.

I. Forslag til generel forordning om databeskyttelse

Forslaget til forordning om behandling af personoplysninger i den private og offentlige sektor (den generelle forordning om databeskyttelse), skal afløse det gældende databeskyttelsesdirektiv fra 1995. I forhold til den eksisterende lovgivning indeholder forordningen en række væsentlige ændringer.

- Forordning afløser direktiv

Ved at lade direktivet afløse af en forordning vil den nye regulering finde direkte anvendelse i alle EU-lande kort efter vedtagelsen, da den ikke først skal gennemføres i EU-landenes lovgivning. Dermed bliver reguleringen i EU-landene også at mere ensartet, da forordninger sætter snævrere grænser for medlemsstaternes handlerum.

- Borgerne skal sikres "retten til at blive glemt" i onlinemiljøet

Kommissionen vil give borgere øget **kontrol over deres egne personoplysninger**. I den forbindelse stiller forslaget krav om, at samtykke til virksomheders brug af personoplysninger skal gives udtrykkeligt i form af en erklæring eller lign.

Internetbrugerne skal have en reel ret til at blive glemt i onlinemiljøet. Derfor lægger forslaget op til, at man som internetbruger skal kunne kræve, at éns

personoplysninger slettes, hvis brugeren trækker sit samtykke tilbage, og hvis der ikke er andre legitime grunde til at opbevare personoplysningerne.

- Indsigt i egne data og ret til flytning af data

Internetbrugere skal også sikres en let adgang til egne personoplysninger og en ret til **dataportabilitet**, dvs. ret til at få en kopi af de opbevarede personoplysninger fra den registeransvarlige og frihed til uhindret at flytte dem fra én tjenesteudbyder til en anden.

- Retten til information skærpes, især for børn

Forslaget vil også giver borgeren et bedre adgang til information om de oplysninger virksomhederne har på dem, og sikre, at borgerne fuldt ud forstår, hvordan deres personoplysninger behandles, især når databehandlingen angår børn.

- Borgerne skal sikres bedre retsmidler til at udøve deres rettigheder

For at borgerne bedre kan udøve deres rettigheder lægger forslaget op til at styrke de nationale **databeskyttelsesmyndigheders uafhængighed og beføjelser**. Dette skal give myndighederne de fornødne instrumenter til effektiv håndtering af klager og de rette beføjelser til at udføre effektive undersøgelser, træffe bindende afgørelser og pålægge effektive og afskrækkende sanktioner.

Kommissionen lægger også op til at styrke de administrative instrumenter og retsmidler til brug i tilfælde af overtrædelse af databeskyttelsesrettighederne. Især skal "kvalificerede foreninger" (interesseorganisationer) kunne indbringe sager for domstolene på vegne af borgere.

- Bedre datasikkerhed for at beskytte privatlivets fred

Forslaget lægger også op til at skærpe datasikkerheden ved at tilskynde til **brug af teknologier, der kan forbedre beskyttelsen af privatlivets fred** (dvs. teknologier, der beskytter private oplysninger ved at minimere opbevaringen af personoplysninger), herunder standardindstillinger, der begunstiger privatlivets fred, og certificeringsordninger vedrørende privatlivets fred

Endelig pålægges den registeransvarlige en generel pligt til inden for 24 timer at underrette både databeskyttelsesmyndighederne og de berørte borgere om brud på datasikkerheden.

- Styrkelse af registerføreres ansvar

Forslaget lægger op til at øge registerføreres ansvar, især ved at kræve, at de registeransvarlige udpeger en databeskyttelsesansvarlig i virksomheder med over 250 ansatte og i virksomheder, som er involveret i behandlingen, som på grund af dens art, omfang eller formål indebærer særlige risici, hvad angår enkeltpersoners rettigheder og friheder ("risikobehæftet behandling").

Der foreslås indført et princip om "Privacy by Design" (privatlivsbeskyttelse indbygget i it-arkitekturen) for at sikre, at der tages hensyn til databeskyttelsen allerede i planlægningsfasen til nye procedurer og systemer.

- Bøder til virksomheder ved overtrædelse

Kommissionen foreslår også, at virksomheder som tilsidesætter beskyttelsesregler i forordningen, skal kunne pålægges bøder. I de grelleste tilfælde skal bøderne kunne beløbe sig i 1 mio € eller 2% af virksomhedens omsætning.

Nærhedstjek af forordningsforslaget

Det centrale spørgsmål, som Folketinget skal vurdere i forbindelse med sit nærhedstjek af forslaget til den generelle forordning om databeskyttelse må være, om man i tilstrækkelig grad gennem national lovgivning vil kunne realisere forslagets mål om at beskytte personoplysninger gennem sikre ensartet kontrol med behandlingen af personoplysninger og ensartede sanktioner i alle medlemsstater samt et effektivt samarbejde mellem tilsynsmyndighederne i de forskellige lande. Eller om der på grund af forslagets omfang eller virkninger er behov for fælles EU-regler for at nå målene.

- Kommissionens nærhedstjek af forslaget

Kommissionen begrunder bl.a. forordningsforslagets overholdelse af nærhedsprincippet med, at retten til beskyttelse af personoplysninger er udtrykkeligt fastsat i EU-charteret om grundlæggende rettigheder og forudsætter samme databeskyttelsesniveau i hele EU. Desuden videregives personoplysninger stadig hurtigere på tværs af nationale grænser, både interne og eksterne. De praktiske udfordringer i forbindelse med håndhævelsen af lovgivningen om databeskyttelse kræver således et samarbejde mellem landene og deres myndigheder, som bør organiseres på EU-plan.

Endelig vil den foreslåede forordning være mere effektiv end tilsvarende national lovgivning.

Frankrigs Senat: Forordningsforslag i strid med nærhedsprincippet

Det franske senat vedtog den 4. marts 2012 en begrundet udtalelse om forslaget til generel forordning om databeskyttelse.

Senatet begrunder udtalelsen med, at forslaget overdrager alt for vide beføjelser til Kommissionen til at vedtage delegerede retsakter. Disse bemyndigelser går ifølge senatet ud over, hvad Kommissionen ifølge traktaten kan bemyndiges til at vedtage delegerede retsakter om. Som eksempel nævner Senatet muligheden for at vedtage delegerede retsakter om "retten til at blive glemt" (hvor Kommissionen bl.a. kan fastsætte kriterier og krav for anvendelsen af denne ret i bestemte sektorer). Ifølge Senatet bør sådanne regler fastsættes direkte af lovgiver (Parlamentet og Rådet). Andre regler bør – ifølge senatet – overlades til de nationale kontrolmyndigheder.

Endvidere er det franske Senat imod forslagets artikel 51. Denne bestemmelse foreslår – for virksomheden etableret i flere EU-lande - at samle ansvaret for at kontrollere den registeransvarliges aktiviteter hos tilsynsmyndigheden i det EU-land, hvor hovedvirksomheden er beliggende. Denne bestemmelse forhindrer de berørte borgere i at få deres klager behandlet af tilsynsmyndigheden i det land de er bosiddende i.

En række andre parlamenter og kamre – herunder franske Nationalforsamling – har været stærkt kritiske over for forslaget. To udvalg i tyske Forbundsråd er i færd med at behandle forslaget, og overvejer, om man skal vedtage en begrundet udtalelse.

II. Forslag til direktiv om behandling af personoplysninger i politi- og straffesager

Kommissionens direktivforslag går ud på at fastlægge de generelle databeskyttelsesprincipper for politimæssigt og retligt samarbejde i straffesager.

Formålet med dette forslag er at højne beskyttelsesniveauet for personoplysninger i politi- og straffesager og lette udvekslingen af personoplysninger mellem EU-landenes myndigheder.

- Mindstekrav til begrænsninger af regler om databeskyttelse

I den forbindelse lægger Kommissionen op til at fastsætte harmoniserede minimumskriterier og -betingelser for eventuelle begrænsninger af de almindelige regler om databeskyttelse. Dette drejer sig især borgeres ret til at blive informeret, når politi- og retsmyndigheder behandler eller har adgang til deres personoplysninger. Disse begrænsninger er nødvendige af hensyn til en effektiv forebyggelse, efterforskning, opdagelse eller retsforfølgning af straffelovsovertrædelser

Forslaget lægger også op til at indføre specifikke regler, som dækker retshåndhævelsesaktiviteternes særlige karakter, herunder en sondring mellem forskellige kategorier af registrerede, hvis rettigheder kan variere (f.eks. vidner og mistænkte).

- Danmark står uden for direktivet

På grund af de danske retsforbehold vil Danmark ikke være omfattet af direktivet, hvis det vedtages.

Nærhedstjek af direktivforslaget

I forhold til direktivforslaget om databeskyttelse i politi- og straffesager vil Folketinget i forbindelse med sit nærhedstjek skulle vurdere, om man i tilstrækkelig grad gennem national lovgivning vil kunne realisere forslagets formål om at sikre et ensartet og højt niveau for databeskyttelse ved at øge den gensidige tillid mellem politi- og retsmyndighederne i de forskellige lande og fremme fri udveksling af data og samarbejde mellem politi- og retsmyndigheder. Eller om der på grund af forslagets omfang eller virkninger er behov for fælles EU-regler for at nå målene.

- Kommissionens nærhedstjek af forslaget

Kommissionen begrunder bl.a. forslagets overholdelse af nærhedsprincippet med, at retten til beskyttelse af personoplysninger er udtrykkeligt fastsat i EU-charteret om grundlæggende rettigheder og forudsætter samme beskyttelsesniveau i hele EU. Endvidere videregives personoplysninger stadig hurtigere på tværs af nationale grænser, både interne og eksterne. Der er desuden en række praktiske udfordringer i forbindelse med håndhævelsen af lovgivningen om databeskyttelse og et behov for samarbejde mellem medlemsstaterne og deres myndigheder, som bør organiseres på EU-plan for at sikre en ensartet anvendelse af EU-retten.

Endelig er der et specifikt behov for at skabe en harmoniseret og sammenhængende ramme, som muliggør nem udveksling af personoplysninger på

tværs af EU's grænser, samtidig med at alle fysiske personer i EU sikres en effektiv beskyttelse. Endelig vil direktivet være mere effektivt end national lovgivning.

Afsluttende bemærkninger

Det skal afslutningsvis bemærkes, at Folketinget også har mulighed for over for Kommissionen – såvel inden for som efter 8-ugers fristen for nærhedskontrollen[5] – at komme med bemærkninger til forslagets indhold.
Det skal blot fremgå klart af Folketingets udtalelse, at Folketingets bemærkninger knytter sig til forslagets indhold og ikke til nærhedsprincippet.

Med venlig hilsen

Thomas Fich
(3611)

[5] Jf. artikel 6 i protokollen om anvendelse af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet